

รายงานสรุปผลการเข้าร่วมฝึกอบรม/สัมมนา หรือ ศึกษาต่อ ณ ต่างประเทศ

ชื่อ นางสาวจิตราภรณ์ อัมระपाल ตำแหน่ง เศรษฐกรชำนาญการ
กอง กองนโยบายภาษี
ชื่อหลักสูตร/สาขา International Taxation and the Extractives Sector
แหล่งทุน ธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank: ADB)
สถานที่ ADB กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์
ระยะเวลา 22 – 26 พฤษภาคม 2566

ผู้เข้าร่วมฝึกอบรม/สัมมนา หรือศึกษาต่อ (จำนวน ความรู้ ภาษา) ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตร International Taxation and the Extractives Sector (การฝึกอบรมฯ) จำนวน 91 คน แบ่งเป็นผู้เข้าร่วม On-site จำนวน 37 คน และ Online จำนวน 54 คน จากทั้งหมด 19 ประเทศ ได้แก่ (1) ประเทศฟิลิปปินส์ (2) ประเทศกัมพูชา (3) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (4) สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (5) ประเทศจอร์เจีย (6) สาธารณรัฐหมู่เกาะฟีจี (7) ประเทศภูฏาน (8) ประเทศอาร์มีเนีย (9) ประเทศอินโดนีเซีย (10) สาธารณรัฐอินเดีย (11) สาธารณรัฐคาซัคสถาน (12) สาธารณรัฐคีร์กีซ (13) สาธารณรัฐอิสลามปากีสถาน (14) รัฐเอกราชปาปัวนิวกินี (15) สาธารณรัฐประชาชนจีน (16) มองโกเลีย (17) สาธารณรัฐทาจิกิสถาน (18) สาธารณรัฐอุซเบกิสถาน และ (19) ประเทศไทย โดยมีผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมฯ จากประเทศไทยจำนวน 3 คน ประกอบด้วยผู้แทนจากสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง จำนวน 1 คน ผู้แทนจากกรมสรรพากร กระทรวงการคลัง จำนวน 1 คน และผู้แทนจากกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กระทรวงอุตสาหกรรม จำนวน 1 คน

วัตถุประสงค์และเนื้อหาของหลักสูตร

การฝึกอบรมฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมฯ ในประเด็นเกี่ยวกับระบบภาษีระหว่างประเทศ (International Tax System) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาคอุตสาหกรรมสกัดทรัพยากรธรรมชาติ (Extractives Sector) โดยพิจารณาการบริหารความเสี่ยง และการวางแผนด้านภาษีอากร (Risk Management and Tax Planning) แบ่งตามห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) ในภาคอุตสาหกรรมสกัดทรัพยากรธรรมชาติ (Extractives Sector) ดังนี้

1. ต้นน้ำ (Upstream)

1.1 การสำรวจ (Exploration)

เมื่อผู้ประกอบการได้ดำเนินการขอประทานบัตรและลงนามในข้อตกลงประทานบัตร (License and Royalties Agreement) กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเรียบร้อยแล้ว ผู้ประกอบการจะเริ่มดำเนินการสำรวจทรัพยากรในชั้นดิน เช่น แร่ดินก่ แร่ทองคำ เป็นต้น โดยเริ่มจากการหาข้อมูลเกี่ยวกับขนาด รูปทรง และระดับความลึกของพื้นผิวของแหล่งทรัพยากร เพื่อประเมินปริมาณและคุณภาพของทรัพยากรดังกล่าว ซึ่งกิจการสามารถดำเนินการด้วยตนเองหรือทำสัญญาจ้างช่วง (Subcontract) ก็ได้ ทั้งนี้ ในขั้นตอนดังกล่าวผู้ประกอบการมีความเสี่ยงในด้านเทคนิคและด้านการเงิน (Technical and Financial Risks) เนื่องจากบริเวณที่สำรวจอาจมีแหล่งทรัพยากรอยู่ในชั้นดินหรือไม่ก็ได้ หรือในบางครั้งอาจมีความจำเป็นต้องสำรวจบริเวณเดิมหลายครั้งเพื่อค้นหาทรัพยากรที่อยู่ในชั้นดิน ซึ่งการสำรวจแต่ละครั้งต้องใช้เวลาและงบประมาณจำนวนมาก และหากในที่สุดไม่พบทรัพยากรอยู่ในชั้นดินหรือมีจำนวนทรัพยากรไม่มากพอหรือไม่คุ้มค่าในการดำเนินการต่อไป ผู้ประกอบการอาจตัดสินใจไม่ดำเนินการต่อและคืนสิทธิตามประทานบัตร โดยกิจการมีต้นทุนจม (Sunk Cost) ที่ไม่สามารถเรียกคืนกลับมาได้

1.2 การพัฒนา (Development)

ในขั้นตอนการพัฒนามีต้นทุนในการดำเนินการสูง (Cost Intensive) เนื่องจากมีการสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อพัฒนาพื้นที่ในโครงการ เช่น ถนน ระบบไฟฟ้า ระบบกำจัดของเสีย เป็นต้น ทั้งนี้ แหล่งเงินทุนในการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นการกู้ยืมระหว่างกิจการที่เกี่ยวข้องกัน (Related Party) โดยเฉพาะกลุ่มธุรกิจที่มีผลประโยชน์ร่วมกันในการประกอบกิจการข้ามชาติ (Multinational Enterprises: MNEs) ซึ่งนำไปสู่ความเสี่ยงในการตั้งราคาโอนสำหรับธุรกรรมทางการเงิน (Transfer Pricing Risk) ทั้งในส่วนของกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (Interest Rate) และค่าธรรมเนียมการค้ำประกันสินเชื่อ (Guarantee Fee)

1.3 การผลิต (Production)

ขั้นตอนการผลิตมี 2 รูปแบบ ได้แก่ การทำเหมืองผิวดิน (Surface) การทำเหมืองที่เริ่มจากการเปิดผิวดินลงไปจนถึงส่วนที่มีทรัพยากร โดยไม่มีส่วนที่เป็นเปลือกดินอยู่เหนือบริเวณหน้าเหมือง และการทำเหมืองใต้ดิน (Underground) การทำเหมืองที่เจาะช่องลงไปเพื่อขุดทรัพยากรที่อยู่ใต้ดิน โดยยังมีส่วนที่เป็นเปลือกดินอยู่เหนือบริเวณหน้าเหมือง ทั้งนี้ ความเสี่ยงสำคัญในขั้นตอนการผลิตคือความเสี่ยงด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (Operation Cost Risk) ซึ่งหมายรวมถึงขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างทรัพยากร (Sampling) การทดสอบเชิงวิเคราะห์ (Analytical Testing) และการตรวจวัดปริมาณ (Measuring Quantity)

2. กลางน้ำ (Midstream)

2.1 การขนส่ง (Transport)

การขนส่งสินค้า (Shipping) ผ่านระบบการขนส่งต่าง ๆ เช่น ทางรถ (Ground Shipping) ทางรถไฟ (Railroads) ท่อส่งผ่าน (Pipeline) เป็นต้น มีต้นทุนและความเสี่ยงที่ผู้ประกอบการต้องแบกรับ ต้นทุนการขนส่งขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยเช่น ปริมาณ น้ำหนัก ระยะทาง เป็นต้น ส่วนความเสี่ยงในกระบวนการขนส่ง (Transportation Risk) ขึ้นอยู่กับการแบ่งความรับผิดชอบความเสี่ยงระหว่างผู้ส่งและผู้รับ ความรับผิดชอบภาระค่าใช้จ่ายในการขนส่งสินค้า จุดส่งมอบและจุดรับสินค้า ความรับผิดชอบหากสินค้าเกิดความเสียหายหรือสูญหาย เงื่อนไขการส่งมอบสินค้าที่เป็นสากล (International Commercial Terms (Incoterm)) มีได้หลายรูปแบบ ได้แก่ (1) Ex Works (EXW) เงื่อนไขการส่งมอบสินค้าที่ผู้ขายจะสิ้นสุดภาระการส่งมอบสินค้า ณ สถานที่ของผู้ขาย ผู้ซื้อจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการขนส่งสินค้าจากสถานที่ของผู้ขายไปยังประเทศของผู้ซื้อ (2) Free on Board หรือ Freight on Board (FOB) เงื่อนไขการส่งมอบสินค้าที่ผู้ขายจะสิ้นสุดภาระการส่งมอบเมื่อสินค้าวางบนเรือที่ท่าเรือต้นทางและผู้ขายต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายพิธีการส่งออกด้วย ส่วนผู้ซื้อจะเป็นผู้รับภาระในการทำสัญญาการขนส่งและจ่ายค่าใช้จ่ายในการขนส่งสินค้าจากท่าเรือต้นทางไปยังท่าเรือปลายทาง (3) Cost Insurance and Freight (CIF) เงื่อนไขการส่งมอบสินค้าที่ผู้ขายจะสิ้นสุดภาระการส่งมอบเมื่อสินค้าวางบนเรือที่ท่าเรือต้นทาง และผู้ขายเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายพิธีการส่งออก รวมทั้งทำสัญญาการขนส่ง จ่ายค่าขนส่งสินค้าจากท่าเรือต้นทางไปยังท่าเรือปลายทาง และค่าประกันภัยขนส่งสินค้าเพื่อคุ้มครองสินค้าระหว่างเดินทางไปจนกว่าจะถึงมือผู้ซื้อ และ (4) Delivered Duty Paid (DDP) เงื่อนไขการส่งมอบสินค้าที่ผู้ขายจะสิ้นสุดภาระการส่งมอบ ณ สถานที่ของผู้ซื้อ กล่าวคือผู้ซื้อรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการขนส่งสินค้าจากสถานที่ของผู้ขายไปยังสถานที่ของผู้ซื้อ พิธีการขาออกและขาเข้า และภาษีนำเข้า

2.2 การแปรรูป (Processing)

ผู้ประกอบการในภาคอุตสาหกรรมสกัดทรัพยากรธรรมชาติ (Extractives Sector) โดยเฉพาะผู้ประกอบการที่ดำเนินโครงการอยู่ในประเทศที่มีข้อจำกัดในเรื่องเทคโนโลยี อาจจำเป็นต้องพึ่งพาบริษัทต่างชาติซึ่งมีความชำนาญและมีเทคโนโลยีสูงในการถลุงแร่ (Smelting) และการกลั่นแร่ (Refining) เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสูงตามมาตรฐานสากลด้วยต้นทุนที่เหมาะสมและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างจำกัด ดังนั้น จึงเกิดการร่วมลงทุนระหว่างประเทศหรือการทำธุรกรรมระหว่างกิจการที่เกี่ยวข้องกัน (Related Party) โดยเฉพาะกรณีที่บริษัทแม่ (Parent Company) ให้บริการทางเทคนิคและวิศวกรรม (Technical and Engineering Service) แก่บริษัทลูก (Subsidiary Company) ซึ่งจะเกิดความเสี่ยงในการตั้งราคาโอนสำหรับธุรกรรมทางการเงิน (Transfer Pricing Risk) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับค่าบริการทางเทคนิคและวิศวกรรมที่บริษัทแม่ (Parent Company) เรียกค่าตอบแทนจากบริษัทลูก (Subsidiary Company) และกรณีที่บริษัทแม่ (Parent Company) ให้เงินกู้หรือค้ำประกันให้แก่บริษัทลูก (Subsidiary Company) ซึ่งจะเกิดความเสี่ยงด้านเครดิต (Credit Risk) แก่บริษัทผู้ให้กู้และความเสี่ยงในการตั้งราคาโอนสำหรับธุรกรรมทางการเงิน (Transfer Pricing Risk) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอัตราดอกเบี้ย (Interest Rate) และค่าธรรมเนียมการค้ำประกันสินเชื่อ (Guarantee Fee)

3. ปลายน้ำ (Downstream)

3.1 การตลาด (Marketing)

ผู้ประกอบการที่มีการค้าขายระหว่างประเทศจะต้องคำนึงถึงความเสี่ยงด้านตลาด (Market Risk) เป็นสำคัญ เนื่องจากธุรกรรมระหว่างประเทศอาจประสบกับความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน นโยบายกฎเกณฑ์และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศของประเทศคู่ค้า รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์และอุปทานของผลิตภัณฑ์ในประเทศคู่ค้า ซึ่งผู้ประกอบการในภาคอุตสาหกรรมสกัดทรัพยากรธรรมชาติ (Extractives Sector) สามารถกระจายความเสี่ยงดังกล่าวโดยการเจรจาซื้อขายกับบริษัทคู่ค้าอิสระ (Independent Traders) ในหลายประเทศในทวีปต่าง ๆ หรือการใช้กลยุทธ์การควบรวมกิจการตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Vertical Integration) เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถควบคุมต้นทุนในการผลิตและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับสากล

3.2 การขาย (Sales)

การขายสามารถทำได้หลายรูปแบบ ทั้งกรณีที่บริษัทลูก (Subsidiary Company) ซึ่งเป็นผู้ผลิตขายสินค้าให้แก่บริษัทผู้ซื้อต่างชาติโดยตรง (Offshore Direct Transfer) หรือกรณีที่บริษัทแม่ (Parent Company) ทำสัญญาขายสินค้าของบริษัทลูก (Subsidiary Company) ซึ่งเป็นผู้ผลิต ให้แก่ผู้ซื้อต่างชาติ (Offshore Indirect Transfer) ทั้งนี้ หากมีการทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้าก่อนการผลิต (Offtake Agreement) จะทำให้เกิดการเกิดความเสี่ยงด้านราคา (Price Risk) และความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยน (Foreign Exchange Risk) นอกจากนี้ หากเป็นกรณีการขายระหว่างบริษัทแม่ (Parent Company) และบริษัทลูก (Subsidiary Company) ในลักษณะที่เป็นกิจการข้ามชาติ (Multinational Enterprises: MNEs) ก็อาจนำไปสู่ความเสี่ยงในการตั้งราคาโอนสำหรับธุรกรรมทางการเงิน (Transfer Pricing Risk) ที่จะต้องระมัดระวังในเรื่องการกำหนดราคาซื้อ-ขายสินค้าหรือให้บริการที่แตกต่างไปจากราคาค่าตอบแทน ค่าบริการ หรือดอกเบี้ย ซึ่งคู่สัญญาที่เป็นอิสระต่อกันพึงกำหนดโดยสุจริตในทางการค้า (Arm's Length Price) โดยวิธีการกำหนดราคาดังกล่าว เช่น การตั้งราคาจากต้นทุน (Cost-plus Method) การเปรียบเทียบกับราคาที่มีได้มีการควบคุม (Comparable Uncontrolled Price (CUP) Method) เป็นต้น ซึ่งจะมีผลต่อการคำนวณภาษีหัก ณ ที่จ่าย (Withholding Tax) และการคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล (Corporate Income Tax)

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ทราบถึงกระบวนการในการทำธุรกิจในภาคอุตสาหกรรมสกัดทรัพยากรธรรมชาติ (Extractives Sector) รวมถึงการดำเนินงานในรายละเอียดของผู้ประกอบการ รวมถึงนโยบายด้านภาษีระหว่างประเทศ โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการตั้งราคาโอนสำหรับธุรกรรมทางการเงิน (Transfer Pricing) และการหลบเลี่ยงภาษีโดยการกีดกันฐานภาษีในประเทศที่มีภาระภาษีสูง เพื่อเคลื่อนย้ายกำไรไปยังประเทศที่มีภาระภาษีต่ำกว่าหรือไม่มีภาระภาษี (Base Erosion and Profit Shifting: BEPS)
2. การบริหารความเสี่ยงและการวางแผนด้านภาษีอากร (Tax Risk Management and Tax Planning) ของผู้ประกอบการในภาคอุตสาหกรรมสกัดทรัพยากรธรรมชาติ (Extractives Sector) และกิจการข้ามชาติ (Multinational Enterprises: MNEs)
3. ได้ศึกษากรณีตัวอย่าง (Case Study) และระดมความคิดร่วมกับผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมฯ จากประเทศอื่น เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะในเรื่องความเสี่ยงและการวางแผนด้านภาษีอากรแบ่งตามห่วงโซ่อุปทานในภาคอุตสาหกรรมสกัดทรัพยากรธรรมชาติ (Extractives Sector)
4. ได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านนโยบายภาษีในภาคอุตสาหกรรมสกัดทรัพยากรธรรมชาติ (Extractives Sector) กับผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมฯ โดยเฉพาะประเด็นนโยบายภาษีภายใต้กรอบความร่วมมือขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) ในเรื่องการพัฒนาเครื่องมือในการแก้ปัญหาการถ่ายโอนกำไรระหว่างประเทศของบริษัทข้ามชาติ (Global Anti-Base Erosion) (Pillar Two)

การนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน

นำความรู้และประสบการณ์จากการเข้าร่วมการฝึกอบรมฯ มาใช้ประกอบในการพิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีในเรื่องที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนนำความรู้ในเรื่องนโยบายภาษีระหว่างประเทศมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายด้านภาษีในภาคอุตสาหกรรมสกัดทรัพยากรธรรมชาติ (Extractives Sector) และภาคอุตสาหกรรมอื่นๆ โดยจะต้องพิจารณานำมาปรับใช้ด้วยความรอบคอบเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทยและเศรษฐกิจในภาพรวม

วันกลับเข้าปฏิบัติราชการ ...วันที่ 29 พฤษภาคม 2566.....